

Nieuwsbrief

Vereniging van TBS-advocaten

VERENIGING VAN
▪ TBS-ADVOCATEN ▪

2024, nummer 1

Voorwoord van de voorzitter Job Knoester

Grote en kleine ergernissen

Het voelt alsof je al jarenlang naar een treinongeluk kijkt dat naarmate de tijd verstrijkt steeds meer slachtoffers maakt en daarmee het hele systeem om zeep dreigt te helpen: de verstopping in tbs. Inmiddels al jarenlang komen er ieder jaar meer tbs-gestelden bij dan dat mensen de tbs verlaten. Het aantal passanten dat in de gevangenis – terwijl de straf er al op zit! – wacht op een plek in de kliniek neemt schrikbarend snel toe. Alleen al in mijn praktijk zijn er 2 mensen

die bij de rechter moeten komen voor een verlengingszitting terwijl ze nog nooit een tbs-kliniek van binnen zagen.

Minister Weerwind zond begin 2023 en begin dit jaar de Tweede Kamer een brief waarin is aangegeven dat hard wordt gewerkt aan capaciteits- en personeelsproblemen. Tegelijkertijd moet hij ook toegeven dat de problemen de komende jaren eerst alleen maar erger worden. De lopende kabinetsformatie zal weinigen geruststellen.

Advocaten dienen cliënten die nog verdachte zijn voor te lichten. Naast positieve elementen van tbs moeten ook nadelen worden benoemd. Dat brengt de laatste jaren een toenemende weerstand tegen tbs-oplegging. Ondertussen blijven rechters tbs veel vaker dan voor 2017 opleggen, ook als het gaat om delicten die niet in de zwaarste categorie vallen.

Collega Jan Jesse Liefink spande een kort geding aan dat draait om de passantenproblematiek. Wat de uitkomst daarvan ook moge zijn: waardevol was in ieder geval dat media aandacht schonken aan het zich nog steeds uitdijende probleem.

Wat kleinere ergernissen betreffen organisatorische zaken bij tbs-verlengingsprocedures bij verschillende rechtbanken.

Veel rechtbanken verstrekken heel laat of soms zelfs niet een last tot toevoeging tot de advocaat erom vraagt. Zo ontstaat een fenomeen dat de magistratuur niet zal kennen doordat advocaten actief achter de vergoeding voor door hen verrichtte werkzaamheden aan zal moeten gaan.

Een nog vervelender probleem is de late planning van verlengingszittingen bij de verkeerstorens bij vooral de Randstedelijke rechtbanken Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en ook Den Bosch. De afgelopen jaren leverde contacten hierover met de Raad voor de Rechtspraak en diverse rechtbanken niets op. Het argument dat eerdere planning wegens late indiening van vorderingen niet mogelijk is wordt gelogenstraft door andere verkeerstorens die wel 6 tot 9 maanden van tevoren plannen. Dat is niet alleen belangrijk om een zitting agenda-technisch in te kunnen plannen maar ook voor een deugdelijke planning om de cliënten ter voorbereiding daarop te bezoeken in de klinieken die over het hele land verspreid zijn.

Deze kleinere ergernissen zijn nu ingestoken bij een zeer doortastende rechter van de kenniskring TBS en zorgmachtiging van de rechtspraak. Daardoor mogen we goede hoop hebben dat deze kwesties eerder worden opgelost dan de capaciteits- en personeelsproblemen.

Jurisprudentie RSJ

Begeleiding bij afspraak met arts

RSJ 22 december 2022

[22/27729/TA](#)

Het begeleiden van klager bij zijn afspraak met een arts in het ziekenhuis is een inbreuk op zijn recht op privacy en vertrouwelijk contact met een arts. Onvoldoende is gebleken van een zorgvuldige afweging of noodzaak vanuit het oogpunt van veiligheid die deze inbreuk, bestaande uit de aanwezigheid van een begeleider in de spreekkamer, kan rechtvaardigen. Beroep en beklag gerond.

Voorgenomen beslissing a-dwangbehandeling (jeugdige)

RSJ 6 maart 2023

[23/32362/JA](#)

Gelet op de wettelijke bepalingen staat tegen de voorgenomen beslissing die vooraf gaat aan de beslissing tot toepassing van een a-behandeling geen beroep open.

Bezoek en luchten

RSJ 20 maart 2023

[22/30756/TA](#)

Het zonder instemming van klager structureel laten samenvallen van het bezoekmoment en het luchtmoment op de zaterdagen is in strijd met de wet, ook onder de omstandigheden dat klager op de ZISZ-afdeling verblijft, door 2 DGB-ers begeleid moet worden en afzonderlijk van anderen verpleegd moet worden.

Jurisprudentie Hoge Raad

Voorbedachte raad en psychische stoornis

Hoge Raad 17 oktober 2023

[ECLI:NL:HR:2023:1295](#)

De Hoge Raad schetst het kader voor de beoordeling van het bestanddeel 'voorbedachte raad' en herhaalt dat de eventuele ontoerekeningsvatbaarheid van de verdachte niet uitsluit dat sprake is geweest van handelen met voorbedachte raad (*vgl. HR 5 februari 2008*,

[ECLI:NL:HR:2008:BB4959](#) en **HR 16 maart 2010**, [ECLI:NL:HR:2010:BK8507](#)). In dit geval had het hof uitvoerig gemotiveerd dat en waarom – ondanks de vastgestelde ‘psychische stoornis’ – sprake is van voorbedachte raad. De Hoge Raad oordeelt dat de motivering toereikend en niet onbegrijpelijk is en neemt daarbij in aanmerking dat het hof onder meer in aanmerking heeft genomen dat de verdachte planmatig te werk is gegaan, hij de keuze heeft gemaakt welke slachtoffers hij zou doden, hij voldoende tijd heeft genomen om zich te beraden op de door hem genomen besluiten om mensen om het leven te brengen en allerlei afwegingen en keuzes heeft gemaakt waaruit blijkt dat hij zich een voorstelling heeft gemaakt van hoe en waar hij zijn daden het beste kon volbrengen.

Beoordelingskader voor ontoerekenbaarheid

Hoge Raad 17 oktober 2023

[ECLI:NL:HR:2023:1295](#)

De Hoge Raad schetst in een aan de beoordeling van de cassatiemiddelen voorafgaande beschouwing het beoordelingskader voor artikel 39 Sr. De Hoge Raad stelt voorop dat het aan de feitenrechter is om vast te stellen of bij de verdachte ten tijde van het begaan van het tenlastegelegde feit een psychische stoornis als bedoeld in artikel 37a Sr of artikel 39 Sr bestond. De rechter is daarbij niet gebonden aan de door deskundigen uitgebrachte adviezen. De vaststelling dat sprake is van zo’n psychische stoornis, is van feitelijke aard en kan in cassatie slechts op haar begrijpelijkheid worden getoetst (*vgl.* **HR 22 januari 2008**, [ECLI:NL:HR:2008:BC1311](#)). Er is geen rechtsregel die meebrengt dat alleen een stoornis die is omschreven in de DSM kan worden aangemerkt als een ‘gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens’ (*vgl.* **HR 18 december 2012**, [ECLI:NL:HR:2012:BY5355](#)). De omstandigheid dat een stoornis wel als zodanig wordt aangeduid in de DSM, betekent evenmin dat de rechter tot het oordeel moet komen dat sprake is van zo’n gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis.

De feitenrechter kan op grond van artikel 39 Sr beslissen dat het tenlastegelegde feit niet aan de verdachte kan worden toegerekend als ten tijde van dat feit bij de verdachte sprake was van een stoornis als bedoeld in deze bepaling en de verdachte als gevolg van die stoornis niet kon begrijpen dat dat feit wederrechtelijk was of niet in staat was in overeenstemming te handelen met zijn begrip van de wederrechtelijkheid van het feit.

Gedragingen van de verdachte die aan het optreden van de stoornis zijn voorafgegaan, kunnen in de weg staan aan het oordeel dat het tenlastegelegde feit niet aan de verdachte kan worden toegerekend, maar slechts onder bijzondere omstandigheden. Van zulke omstandigheden kan bijvoorbeeld sprake zijn als het optreden van de stoornis aan de verdachte zelf te wijten is geweest omdat hij verdovende middelen heeft gebruikt (*vgl.* **HR 9 juni 1981**, [ECLI:NL:HR:1981:AC0902](#) en **HR 12 februari 2008**, [ECLI:NL:HR:2008:BC3797](#)).

Zie ook: de uitvoerige **Conclusie van de Procureur-Generaal F.W. Bleichrodt** voor het arrest van de Hoge Raad, 20 juni 2023, [ECLI:NL:PHR:2023:610](#).

Zie voorts: Esther Nauta, Sjors Ligthart & Gerben Meynen, **Stoornis en ontoerekenbaarheid**, Het arrest van de Hoge Raad in de zaak Thijs H., NJB 2024, afl. 1, nr. 2, p. 6 – 12.

N. (Klaas) Rozemond, **De normatieve grondslagen van de ontoerekenbaarheid**, NTS 2023/53, afl. 4, p. 178 -190.

Weigerende observandus

Hoge Raad 17 oktober 2023

[ECLI:NL:HR:2023:1361](#)

Het hof had TBS met verpleging van overheidswege opgelegd aan een weigerende observandus. Aan de orde was de vraag of de feitenrechter in de motivering moet aangeven om welke reden de verdachte heeft geweigerd om mee te werken aan het gedragskundig onderzoek. De Hoge Raad oordeelde dat de opvatting dat de feitenrechter in zijn uitspraak de reden van weigering van de verdachte om medewerking te verlenen aan het gedragskundig onderzoek moet vermelden, in haar algemeenheid geen steun vindt in het recht.

Time out als voorwaarde bij TBS met voorwaarden

Hoge Raad 28 november 2023

[ECLI:NL:HR:2023:1663](#)

Aan de orde was de vraag of de rechter de beslissing over de noodzaak tot tijdelijke opname van de verdachte in een kliniek en de duur daarvan mag overlaten aan de reclassering of aan de zorg- dan wel behandelinstelling. De Hoge Raad verwijst naar het bepaalde in artikel 38a Sr. De beslissing of zich de noodzaak voordoet van opname van de veroordeelde in een instelling en, zo ja, in welke instelling, is voorbehouden aan de rechter. Dit geldt ook voor de zogenoemde ‘time out’-regeling. Zonder rechterlijke toetsing is zo’n opname slecht mogelijk als de verdachte daarmee instemt op het moment dat die opname aan de orde is. Ontbreekt die instemming op dat moment, dan biedt artikel 6:6:10a Sv de mogelijkheid dat de rechter-commissaris een tijdelijke opname beveelt als aan de in die bepaling gestelde eisen is voldaan.

De Hoge Raad grijpt in dit soort gevallen niet ambtshalve in (*vgl.* **HR 27 juni 2023**, [ECLI:NL:HR:2023:921](#)).

Opname in een zorginstelling als voorwaarde bij TBS met voorwaarden

Hoge Raad 28 november 2023

[ECLI:NL:HR:2023:1663](#)

Een maatregel van terbeschikkingstelling geldt op grond van artikel 38d lid 1 Sr voor de termijn van twee jaar. Die termijn kan door de verlengingsrechter, op vordering van het openbaar ministerie, telkens hetzij met een jaar, hetzij met twee jaar worden verlengd, waarbij de maximale duur van de terbeschikkingstelling een periode van negen jaar niet te boven mag gaan. Bij gelegenheid van die verlenging kan een gestelde voorwaarde door de verlengingsrechter worden aangevuld, gewijzigd of opgeheven. In het wettelijk systeem ligt daarom besloten dat, als – zoals in dit geval – de rechter een voorwaarde stelt die strekt tot opname in een instelling en hij daarbij niet een concrete duur van die opname bepaalt, die duur in elk geval is beperkt tot de termijn van terbeschikkingstelling. Daarbij wordt de duur van die termijn bij een mogelijke verlenging van de maatregel opnieuw door de rechter getoetst.

Jurisprudentie Penitentiaire Kamer Hof Arnhem-Leeuwarden

Duurzaam verstoorde samenwerking tussen kliniek en TBS-gestelde; stagnatie in behandeling

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 5 januari 2023

[ECLI:NL:GHARL:2023:318](#)

Overweging ten overvloede. Het hof acht het wenselijk dat de kliniek overplaatsing van de terbeschikkinggestelde in overweging neemt. Daarnaast acht het hof het gewenst dat de terbeschikkinggestelde voor de volgende verlengingszitting nogmaals door twee door het NIFP aan te wijzen externe gedragsdeskundigen wordt onderzocht. Daarbij dienen de vragen van de NIFP-standaardvraagstelling voor verlengingsrapportages te worden beantwoord, waarbij in ieder geval ook het benodigde risicomangement in relatie tot het recidiverisico en het delictscenario tegen het licht gehouden dient te worden. Het hof acht het gewenst dat de kliniek en het openbaar ministerie bevorderen dat een dergelijke rapportage voor die zitting gereed zijn zodat de rechtbank de bevindingen en de resultaten daarvan kan betrekken bij haar beoordeling.

Maximale duur van de TBS met voorwaarden

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 5 januari 2023

[ECLI:NL:GHARL:2023:319](#)

De rechtbank had TBS met voorwaarden opgelegd en daarbij aangegeven dat het indexdelict een geweldsdelict is, zodat de opgelegde TBS niet gemaximeerd is. Voor het hof was de

overweging van de rechtbank aanleiding om ambtshalve in te gaan op de maximale duur van de maatregel.

Artikel 38e, tweede lid, Sr ziet op de totale duur van een terbeschikkingstelling met voorwaarden. In het geval bij oplegging van een terbeschikkingstelling niet is bevolen dat de terbeschikkinggestelde van overheidswege zal worden verpleegd (artikel 37b Sr) en evenmin wordt bevolen dat de terbeschikkinggestelde alsnog van overheidswege zal worden verpleegd (artikel 6:6:10, eerste lid, aanhef en onder e, Sv), gaat de totale duur van een terbeschikkingstelling de periode van negen jaar niet te boven.

Het hof stelt vast dat de terbeschikkinggestelde niet van overheidswege is verpleegd, zodat de totale duur van de aan hem opgelegde terbeschikkingstelling met voorwaarden de periode van negen jaren niet te boven kan gaan. Het hof gaat ervan uit dat de rechtbank met haar aangehaalde overweging in de bestreden beslissing het oog heeft gehad op de situatie dat de terbeschikkinggestelde alsnog van overheidswege zou worden verpleegd. In dat geval kent de terbeschikkingstelling inderdaad geen maximale termijn zolang aan de voorwaarden tot verlenging wordt voldaan.

Maximale duur van de TBS met voorwaarden

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 2 maart 2023

[ECLI:NL:GHARL:2023:2729](#)

De rechtbank had bij het opleggen van de TBS met voorwaarden overwogen dat het om een gemaximeerde TBS ging die ten hoogste 4 jaren kon duren.

Het hof overweegt dat de wet de termijn voor een TBS met voorwaarden bepaalt op ten hoogste 9 jaren. De opleggingsrechter kan een dergelijke maximale termijn niet verkorten. De wet eist niet dat bij een TBS met voorwaarden in het vonnis wordt bepaald of het indexdelict een misdrijf is dat gericht is tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van een of meer personen. De beperking van de duur van de TBS tot vier jaren in het opleggingsvonnis kan niet anders betekenen dan dat een TBS met verpleging na omzetting van de TBS met voorwaarden beperkt is tot 4 jaren. In dit geval is bij de TBS-gestelde geen gerechtvaardigd vertrouwen gewekt dat de TBS (met voorwaarden) maximaal 4 jaren zou kunnen duren. Na omzetting gaat de vierjaarstermijn pas lopen. Bij die vierjaarstermijn telt de vrijheidsbeneming mee die het gevolg is van een bevel tot voorlopige verpleging die is voorafgegaan aan de omzettingsbeslissing (vgl. **Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 7 april 2022**, [ECLI:NL:GHARL:2022:2928](#) en **Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 21 september 2023**, [ECLI:NL:GHARL:2023:8328](#)).

Omzetting van TBS met voorwaarden in TBS met verpleging wanneer de maximale duur van de maatregel bijna is bereikt?

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 2 maart 2023

[ECLI:NL:GHARL:2023:1753](#)

De rechtbank had de TBS met voorwaarden die inmiddels 8 jaar had geduurd, omgezet in TBS met verpleging en had (gelijktijdig) de TBS voorwaardelijk beëindigd.

Het hof stelt vast dat naar de tekst van de wet en naar de kenbare bedoeling van de wetgever bij een terbeschikkingstelling met voorwaarden de maatregel na negen jaar dient te eindigen. Daarbij heeft de wetgever oog gehad voor de mogelijkheid dat het recidiverisico binnen die termijn nog niet voldoende is verminderd. De wetgever heeft echter nadrukkelijk de afweging gemaakt tussen voortzetting van de terbeschikkingstelling en het kader van verplichte, civiele zorg. Mede vanuit oogpunt van subsidiariteit en proportionaliteit heeft hij niet gekozen voor voortzetting van de terbeschikkingstelling.

Hiermee is niet verenigbaar dat de rechter enkel vanwege het bereiken van de maximale termijn alsnog beslist de terbeschikkinggestelde van overheidswege te verplegen. De wettelijke maximumtermijn van negen jaar zou daardoor ook betekenisloos worden. Het belang van de veiligheid als bedoeld in artikel 6:6:10, eerste lid, aanhef, Sv komt immers grotendeels overeen met het criterium voor de verlenging van de maatregel als bedoeld in artikel 38d, tweede lid, Sr. Als de termijn van negen jaar zou kunnen worden overschreden op de enkele grond dat is voldaan aan de grond voor verlenging van de maatregel, dan had die termijn niet gesteld hoeven worden.

Het hof wijst verder op artikel 5 EVRM. Artikel 38e, tweede lid, Sr bepaalt voor de terbeschikkingstelling met voorwaarden een maximumduur van negen jaar, zonder een expliciete uitzondering. Een uitleg van de wet, met name van artikel 6:6:10 Sv, inhoudende dat ook na afloop van die termijn en zonder feitelijke noodzaak tot verpleging van overheidswege de verlenging mogelijk zou zijn, is niet aan te merken als *'precise and foreseeable in its application'* of als *'clear legal provisions ... for extending detention'* (vgl. EHRM 19 mei 2016, nr. 37289/12, ro. 77 [J.N. tegen Verenigd Koninkrijk]). Daarvoor zou een duidelijker wettelijke grondslag zijn vereist. Het hof wijst er in dit verband op dat na de beslissing tot alsnog verplegen de maatregel in veel gevallen in het geheel geen maximumtermijn meer kent omdat de terbeschikkingstelling is opgelegd wegens van een misdrijf dat gericht is tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van een of meer personen. Ook de voorwaardelijke beëindiging van de verpleging kent in dat geval geen maximumtermijn (artikel 38j Sr).

Dit betekent dat de beslissing van de rechtbank berust op onjuist gronden.

(Vgl. **Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 23 maart 2023**, [ECLI:NL:GHARL:2023:2586](#).)

Ingangsdatum van de maatregel die dadelijk uitvoerbaar is verklaard

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 16 februari 2023

[ECLI:NL:GHARL:2023:1658](#)

In zijn arrest van 3 maart 2020, [ECLI:NL:HR:2020:377](#), heeft de Hoge Raad geoordeeld dat een redelijke wetsuitleg meebrengt dat de termijn van de terbeschikkingstelling aanvangt op het ogenblik waarop het bevel tot dadelijke uitvoerbaarheid van de terbeschikkingstelling met voorwaarden ingaat. In dit arrest heeft de Hoge Raad een deel van de parlementaire geschiedenis geciteerd van de wet waarmee de dadelijke uitvoerbaarheid is ingevoerd. Daaraan is te ontleen dat een bevel tot dadelijke uitvoerbaarheid ingaat op het ogenblik waarop de verdachte ter tenuitvoerlegging van dit bevel wordt aangehouden, dan wel op het tijdstip waarop de tenuitvoerlegging van een ander bevel tot vrijheidsbeneming, in dezelfde zaak gegeven, eindigt.

In dit geval is het bevel voorlopige hechtenis opgeheven bij arrest van 7 februari 2022. De voorlopige hechtenis is echter al geschorst per 17 december 2020. Zonder zich verder uit te willen laten over de samenloop van voorlopige hechtenis met een dadelijk uitvoerbaar verklaarde maatregel, oordeelt het hof dat een schorsing van de voorlopige hechtenis die beoogt de tenuitvoerlegging van de terbeschikkingstelling met voorwaarden te laten aanvangen, dient te worden gelijkgesteld met eindigen van een bevel tot voorlopige hechtenis in dezelfde zaak, als hiervoor bedoeld.

Time out in het kader van TBS met voorwaarden

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 9 maart 2023

[ECLI:NL:GHARL:2023:2135](#)

Het hof verwijst naar eerdere rechtspraak (**Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 15 december 2022**, [ECLI:NL:GHARL:2022:10739](#)), en heft de voorwaarde die ertoe strekt mee te werken aan een klinische time-outopname op. In plaats daarvan biedt artikel 6:6:10a Sv de grondslag voor een eventuele gedwongen crisisopname.

Verlenging met 1 jaar om uit impasse te komen?

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 9 februari 2023

[ECLI:NL:GHARL:2023:1361](#)

Het hof heeft als uitgangspunt dat de terbeschikkingstelling verlengd dient te worden met een termijn van twee jaren wanneer aannemelijk is geworden dat de behandeling en resocialisatie van de terbeschikkinggestelde in het bestaande juridische kader meer tijd in beslag zal nemen dan de tijd die resteert bij een verlenging van de terbeschikkingstelling met een termijn van een jaar. Het hof ziet in dit geval geen aanleiding om van dit uitgangspunt af te wijken. De

rechtbank kwam tot een ander oordeel in verband met een bestaande impasse. Die impasse betreft naar het oordeel van het hof in hoofdzaak de plaats van detentie en niet zozeer de periode van verlenging. De plaats waar de terbeschikkingstelling ten uitvoer wordt gelegd is niet (direct) onderworpen aan het oordeel van de verlengingsrechter. Voor bezwaren tegen de plaats van tenuitvoerlegging voorziet de wet in zelfstandige rechtsmiddelen.

*Vgl. (enigszins anders) **Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 12 oktober 2023**, [ECLI:NL:GHARL:2023:8976](#): 'Het is zeer teleurstellend dat de terbeschikkinggestelde buiten zijn toedoen niet kon blijven op de plek waar hij het naar zijn zin had en dacht lang te kunnen blijven. Aangezien hij vervolgens is geplaatst op een plek die voor hem niet geschikt blijkt te zijn, acht het hof het gewenst dat over enige maanden wordt getoetst in hoeverre het is gelukt om voor de terbeschikkinggestelde een geschikte plaatsing te vinden en deze te effectueren. Daarom zal het hof in dit geval de verlenging van de maatregel beperken tot een termijn van één jaar.'*

Verlenging met 1 jaar in verband met aanstaande zorgconferentie

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 20 april 2023

[ECLI:NL:GHARL:2023:3720](#)

Het hof wijkt af van het eigen uitgangspunt. Ten tijde van de beslissing van de rechtbank had de kliniek een verloftraject in gang gezet om een al jaren durende behandelimpasse te doorbreken. Uit de aanvullende informatie van de kliniek blijkt dat dit traject inmiddels is beëindigd. Sinds het opstarten van de verloven is de psychiatrische problematiek van de terbeschikkinggestelde zich gaan openbaren. Het vergroten van zijn leefwereld maakte hem psychiatrisch instabiel. Gezien de onbewerkte kernproblematiek en de ingewikkelde dynamiek met het behandelingsteam, ook in klinieken waarin de terbeschikkinggestelde eerder verbleef, ziet de kliniek geen behandel mogelijkheden meer. Er zal een zorgconferentie worden aangevraagd om te toetsen in hoeverre een LFPZ-plaatsing een mogelijkheid is.

In dit geval vormt de aanstaande zorgconferentie voor het hof een reden om de duur van de verlenging van de terbeschikkingstelling te beperken tot een jaar. Het hof acht het wenselijk dat de rechter op een kortere termijn dan na het verstrijken van een termijn van twee jaren de uitkomsten van de zorgconferentie zal betrekken bij de volgende procedure over de verlenging van de terbeschikkingstelling.

*Vgl. **Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 20 juli 2023**, [ECLI:NL:GHARL:2023:6246](#): De ophanden zijnde zorgconferentie vormt geen reden om de duur van de verlenging van de TBS te beperken tot een jaar, omdat niets er op wijst dat de zorgconferentie een uitkomst zal hebben die niet kan worden gerealiseerd binnen het huidige juridisch kader.*

Proportionaliteit van de maatregel.

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 16 februari 2023

[ECLI:NL:GHARL:2023:1488](#)

Indexdelict: poging tot verkrachting. Betrokkene zit al meer dan 30 jaar in de TBS. Het hof oordeelt dat bij een afweging tussen de belangen van de TBS-gestelde en die van de maatschappij, het belang van de TBS-gestelde, naarmate de maatregel langer duurt steeds zwaarder gaat wegen. Naast het tijdsverloop in relatie tot de ernst van het indexdelict, moet echter ook de aard van de stoornis en de ernst van het recidivegevaar in aanmerking worden genomen. In dit geval valt de afweging in het nadeel van de TBS-gestelde uit.

TBS met voorwaarden en de maatregel van artikel 38z Sr

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 3 augustus 2023

[ECLI:NL:GHARL:2023:6978](#)

In het vonnis waarbij de terbeschikkingstelling is opgelegd, heeft de rechtbank de terbeschikkinggestelde ook veroordeeld tot de maatregel strekkende tot gedragsbeïnvloeding of vrijheidsbeperking als bedoeld in artikel 38z Sr. Naar het oordeel van het hof ligt het voor de hand dat bij de (eventuele) volgende verlengingsprocedure in de adviezen wordt ingegaan op de mogelijkheden om het toezicht op de terbeschikkinggestelde voort te zetten in het juridisch kader van de genoemde maatregel. Ten overvloede wijst het hof erop dat de daadwerkelijke tenuitvoerlegging van die maatregel en de invulling daarvan primair niet afhankelijk is van een beslissing van dit hof, maar van een daartoe in te dienen vordering van de officier van justitie en de daarop door de rechter die in eerste aanleg heeft kennisgenomen van het misdrijf waarvoor die maatregel is opgelegd, te nemen beslissing.

Omzetting van dadelijk uitvoerbaar verklaarde TBS met voorwaarden in TBS met verpleging terwijl de strafzaak nog niet onherroepelijk is?

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 10 augustus 2023

[ECLI:NL:GHARL:2023:7230](#)

Het hof benadrukt dat bij de beoordeling van de vordering oog moet worden gehouden voor de vrijheidsbeneming die het gevolg is van een beslissing tot alsnog verplegen van overheidswege, terwijl de oplegging van de TBS nog niet onherroepelijk is, en voor het risico op tegenstrijdige rechterlijke beslissingen. In de afweging wordt mede betrokken of bij voortzetting van de TBS onder, eventueel gewijzigde, voorwaarden sprake is van acuut delictgevaar (vgl. **Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 3 februari 2022**, [ECLI:NL:GHARL:2022:891](#)).

Jurisprudentie rechtbanken en hoven met betrekking tot oplegging van de TBS-maatregel

Weigerende observandus

Rechtbank Zeeland-West-Brabant 18 juli 2023

[ECLI:NL:RBZWB:2023:5040](#)

Sterke aanwijzingen voor een psychische stoornis. Inschatting recidiverisico. Bij het beantwoorden van de vraag of het opleggen van TBS noodzakelijk is, stelt de rechtbank voorop dat oplegging van TBS geen 'ultimum remedium' is. De rechtbank oordeelt dat i.c. oplegging van TBS de enige mogelijkheid is om het herhalingsgevaar in voldoende mate te verminderen. De rechtbank acht het opleggen van TBS met verpleging noodzakelijk en proportioneel.

Combinatie zeer lange gevangenisstraf en TBS met verpleging

Gerechtshof Den Haag 10 oktober 2023

[ECLI:NL:GHDHA:2023:1934](#)

Het hof laat de 'vergelding' zwaar wegen. Er wordt naast de TBS een gevangenisstraf van lange duur opgelegd. Het belang van de verdachte vormt in dit geval geen aanleiding voor matiging van de straf of voor een eerdere ingangsdatum van de TBS. De beslissing wordt uitgebreid gemotiveerd door het hof.

Rechtbank ziet af van opleggen TBS

Rechtbank Rotterdam 29 januari 2024

[ECLI:NL:RBROT:2024:929](#)

Veroordeling voor eenvoudige diefstal. Hoewel er aanleiding is om (een gemaximeerde) TBS op te leggen, ziet de rechtbank daarvan af. Een van de redenen is dat de verdachte vanwege de plaatsingsperikelen pas na een langere periode (mogelijk een jaar) terecht zou kunnen in een TBS-instelling. Dit zou erop neerkomen dat de verdachte al geruime tijd in detentie zou hebben doorgebracht, voordat met de maatregel en behandeling zou kunnen worden aangevangen. Daarbij is ook voorzichtig meegenomen dat de verdachte ook al geruime tijd in voorlopige hechtenis zit.

Rechtbank ziet af van opleggen TBS; proportionaliteit

Rechtbank Midden-Nederland 13 februari 2024

[ECLI:NL:RBMNE:2024:670](#)

De rechtbank stelt voorop dat de maatregel van terbeschikkingstelling een zeer ingrijpende en niet zelden een langdurige vrijheidsbenemende maatregel is, die dan ook niet lichtvaardig dient te worden opgelegd. Bij het opleggen van een maatregel die een dergelijke grote inbreuk maakt op de rechten en vrijheden van verdachte, moet dit gerechtvaardigd worden door het gevaar dat van hem uitgaat. Bij de beoordeling hiervan dienen mede de aard en de ernst van de bewezenverklaarde feiten en de noodzaak tot beveiliging van de maatschappij te worden betrokken. De rechtbank merkt op dat zij wel degelijk de noodzaak ziet tot beveiliging van de maatschappij tegen verdachte. Echter, de ernst en de zwaarte van de bewezenverklaarde feiten, waarbij geen sprake was van enig gevaar voor personen of goederen dat verder gaat dan het aantasten van het ongestoorde bezit van goederen van willekeurige derden, rechtvaardigen volgens de rechtbank in dit geval in onvoldoende mate de zwaarte van de gevorderde maatregel.

Jurisprudentie rechtbanken over verlenging van de maatregel

Nader onderzoek om zicht te krijgen op de gezondheidstoestand van de TBS-gestelde?

Rechtbank Overijssel 25 mei 2023

[ECLI:NL:RBOVE:2023:2578](#)

De rechtbank wijst het verzoek tot aanhouding voor het doen van nader onderzoek naar de gezondheidstoestand van de TBS-gestelde af. De rechtbank overweegt dat de resultaten van de medische onderzoeken niet van rechtstreeks belang zijn voor de beslissing om de TBS wel of niet te verlengen. De rechtbank gaat ervan uit dat de kliniek en/of het Ministerie de humanitaire maatregelen zal nemen die voor de gezondheidstoestand van de terbeschikkinggestelde nodig zijn.

LFPZ; verlenging TBS met 10 jaar?

Rechtbank Gelderland 26 januari 2024

[ECLI:NL:RBGEL:2024:407](#)

Betrokkene heeft geen bezwaar tegen verlening. Hij wil het liefst een verlenging met 10 jaar. Hij is tevreden met zijn plek op de longstay-afdeling en wil eigenlijk niet meer worden lastiggevallen met allerlei juridische procedures; de uitkomst daarvan is toch wel duidelijk en niet betwistbaar. De rechtbank verlengt de maatregel met twee jaren.

Diverse uitspraken

Beëindiging TBS met verpleging op grond van art. 6:6:10b Sv

Rechtbank Zeeland-West-Brabant 27 december 2023

[ECLI:NL:RBZWB:2023:9202](#)

De TBS-gestelde gaf aan dat hij wenst terug te keren naar Iran. Hij was in Nederland tot ongewenst vreemdeling verklaard en kon daarom niet (in Nederland) resocialiseren in een TBS-kader. Aan de orde was de vraag of de rechter op verzoek van de veroordeelde zou kunnen beslissen cfm. het bepaalde in artikel 6:6:10b lid 1 Sv. De rechtbank stelde vast dat in dit artikel niet is bepaald dat de rechtbank dit enkel op vordering van het openbaar ministerie kan doen. Uit artikel 6:6:1 Sv volgt, aldus de rechtbank, dat de veroordeelde een dergelijk verzoek kan doen.

De rechtbank is van oordeel dat de TBS met verpleging moet eindigen op grond van het bepaalde in artikel 6:6:10b Sv. Als voorwaarde voor die beëindiging geldt dat betrokkene Nederland verlaat en niet naar Nederland terugkeert. De TBS eindigt daarmee op het moment dat hij Nederland heeft verlaten en herleeft van rechtswege indien hij in Nederland zou terugkeren. Tot het moment dat betrokkene feitelijk vertrokken is uit Nederland, blijft de TBS met verpleging van overheidswege van kracht en kan de officier van justitie zo nodig te zijner tijd een verlenging van de TBS vorderen.

Schorsing voorlopige hechtenis ter fine van het uitzitten van een straf; TBS een belemmering?

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 8 februari 2024

[ECLI:NL:GHSHE:2024:396](#)

Namens verdachte is verzocht de voorlopige hechtenis te schorsen ter fine van het uitzitten van aan hem opgelegde thans onherroepelijke gevangenisstraffen. Het hof zal dat verzoek afwijzen en overweegt daartoe als volgt.

Sinds de invoering van de Wet tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen (2021) ligt de verantwoordelijkheid voor het tenuitvoerleggen van straffen bij de minister van Justitie en Veiligheid. Namens deze is het CJIB en meer in het bijzonder AICE belast met de executie van straffen. Door AICE is in de onderhavige zaak bericht dat indien de voorlopige hechtenis wordt geschorst ten behoeve van de tenuitvoerlegging van een onherroepelijke gevangenisstraf de grondslag van detentie verandert van de onderhavige voorlopige hechtenis zaak naar de executie van de onherroepelijke zaak. Dat betekent onder meer dat de directeur van de penitentiaire inrichting waar verdachte zich bevindt voor de executie van de gevangenisstraf, bij verzoeken van bijvoorbeeld verlopen en strafonderbreking zal kijken naar de grondslag waarvoor betrokkene gedetineerd is. Dat is dan de onherroepelijke zaak en niet de zaak waarin de voorlopige hechtenis is geschorst. Hetzelfde geldt voor de vraag in hoeverre

eventuele belangen van slachtoffer/nabestaande van de VH zaak gewaarborgd worden nu de grondslag de onherroepelijke zaak betreft.

Aan verdachte is de maatregel van TBS met dwangverpleging opgelegd. Uit het bericht van AICE begrijpt het hof dat de kans bestaat dat verdachte in aanmerking zou kunnen komen voor verlof en of strafonderbreking.

Gelet op het feit dat aan verdachte TBS met dwangverpleging is opgelegd is het hof van oordeel dat het onverantwoord is om thans de voorlopige hechtenis te schorsen ter fine van de executie van een of meer onvoorwaardelijke gevangenisstraffen.

Alles overwegend wijst het hof af het verzoek.

Jurisprudentie met betrekking tot de PIJ-maatregel

Uitzichtloze situatie, maar abrupt einde van de PIJ niet in het belang van de jeugdige

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 10 augustus 2023

[ECLI:NL:GHARL:2023:7233](#)

Er is sprake van complexe problematiek. De jeugdige zit in een individueel programma. Er moet nog veel gebeuren. Er zal verder gewerkt worden aan mogelijkheden voor uitstroom naar een geschikte vervolgplek. Het hof is van oordeel dat sprake is van een schrijnende situatie die zich kenmerkt door eenzaamheid en uitzichtloosheid en die eigenlijk al te lang duurt. Een abrupt einde van de maatregel of een voorwaardelijk kader zonder dat daarbij afdoende voorwaarden kunnen worden gesteld, acht het hof niet in het belang van een zo gunstig mogelijke verdere ontwikkeling van de jeugdige om de vordering tot verlenging af te wijzen. Maar de tijd begint te dringen. De PIJ wordt met 6 maanden verlengd.

Omzetting PIJ in TBS met verpleging?

Rechtbank Noord-Nederland 3 oktober 2023

[ECLI:NL:RBNNE:2023:4028](#)

De rechtbank wijst op het kader dat door het hof Arnhem-Leeuwarden is uiteengezet (**Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 23 december 2021**, [ECLI:NL:GHARL:2021:11774](#)). De rechtbank stelt voorop dat omzetting van een PIJ-maatregel in TBS met verpleging slechts in uitzonderlijke gevallen mogelijk is. Er moet sprake zijn van een situatie waar de beveiliging van de samenleving dat vereist in het licht van zeer ernstige psychische problematiek van een veroordeelde die leidt tot een zodanig hoog risico op ernstige geweldsdelicten dat gesteld kan worden dat bij de invrijheidsstelling onvermijdelijk recidive zal volgen. Bij de vaststelling van het recidiverisico dient naast de hoogte van het risico tevens te worden gekeken naar de aard van het te verwachten gevaar, de omstandigheden waaronder en de termijn waarop dit

gevaar zich zal verwezenlijken. Daarnaast dient te zijn vastgesteld dat een bestaande stoornis van zodanige aard of zwaarte is dat deze vrijheidsbeneming rechtvaardigt. I.c. wordt omgezet.

De uitspraak van de rechtbank Noord-Nederland werd bevestigd door het **Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 21 maart 2024**, [ECLI:NL:GHARL:2024:2007](#).

Omzetting PIJ in TBS met verpleging?

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 7 december 2023

[ECLI:NL:GHARL:2023:10474](#)

Het hof wijst i.c. de vordering tot omzetting af omdat niet is voldaan aan het vereiste van proportionaliteit. Er is bovendien een beter passend alternatief voorhanden, zodat ook niet is voldaan aan het vereiste van proportionaliteit. Het feit dat er nog geen geschikte plek beschikbaar is, doet daaraan niet af.

Omzetting PIJ in TBS met verpleging?

Rechtbank Limburg 15 februari 2024

[ECLI:NL:RBLIM:2024:730](#)

De omzetting wordt afgewezen omdat niet is voldaan aan de voorwaarde van artikel 37a lid 3 Sv. De rapportages van de psychiater en psycholoog zijn ouder dan een jaar en de verdediging heeft geen instemming gegeven hiervan gebruik te maken. Er is wel een reclasseringsadvies. De rechtbank weegt het recidiverisico af tegen de zwaarte en impact van de TBS en oordeelt dat i.c. niet is voldaan aan het vereiste van proportionaliteit.

Wijziging voorwaarden in het kader van het hoger beroep tegen verlenging van de PIJ?

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 27 december 2023

[ECLI:NL:GHARL:2023:11012](#)

Het staat het hof echter niet vrij in het kader van dit beroep de voorwaarden te wijzigingen of aan te vullen. Deze beslissing is voorbehouden aan de rechtbank (zie **Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 28 april 2022**, [ECLI:NL:GHARL:2022:3658](#)).

Rechtspraak EHRM

Artikelen 3 en 5 EVRM; psychiatrische patiënt in detentie

Miranda Magro v. Portugal, 9 januari 2024, [Appl. no. 30138/21](#)

[ECLI:CE:ECHR:2024:0109JUD003013821](#)

Deze uitspraak is wellicht interessant voor TBS-gestelden die in afwachting van hun behandeling als passant in een huis van bewaring verblijven. Het Hof oordeelde dat het vasthouden van geesteszieken op de psychiatrische afdeling van gewone gevangenis in afwachting van hun plaatsing in een geschikte instelling voor geestelijke gezondheidszorg, zonder dat hen voldoende en passende zorg wordt geboden, niet verenigbaar is met de door het Verdrag gewaarborgde bescherming van deze personen. Het hof verwijst naar diverse CPT- en VN-rapporten over de gebreken in de zorg aan psychiatrische patiënten in de betrokken gevangenis en merkt op dat de autoriteiten geen individueel behandelplan hebben kunnen overleggen. Dit leidt het Hof tot de conclusie dat de zorg en de omgeving niet passend waren voor de situatie van klager. Zijn detentie in een gevangenisomgeving moeten zijn toestand van verwarring en angst hebben verergerd. Het Hof concludeert dat de artikelen 3 en 5 zijn geschonden en dat Portugal dringend moet zorgen voor passende leefomstandigheden en passende en geïndividualiseerde behandeling voor – niet alleen klager, maar – alle geesteszieken die vanwege hun gezondheidstoestand speciale zorg nodig hebben.

Diverse onderwerpen

[Rapport Incidentenonderzoek FPC Pompestichting](#)

Kritisch rapport van de Inspectie Justitie en Veiligheid naar aanleiding van de ontvluchtingen uit FPC Pompestichting.

[Binnen Beeld Buiten](#), Een evaluatie van zorgconferenties bij langverblijvers (15+) in de tbs. WODC-rapport, Instituut voor Strafrecht en Criminologie, Universiteit Leiden, 2022.

[Jaarmagazine 2022 Rooyse Wissel](#)

O.a. zeer gunstige resultaten (o.a. recidivecijfer: 0; ongeoorloofd afwezig: te verwaarlozen). De cijfers van andere TBS-klinieken zijn vergelijkbaar (zie bijvoorbeeld: [Jaarcijfers Van der Hoeven Kliniek 2022](#): verlofbewegingen: 25.338; incidenten tijdens verlof: 2; ongeoorloofd afwezig tijdens verlof: 8).

[Brief van de minister voor rechtsbescherming](#), d.d. 26 januari 2024, TK 2023-2024, 33 628, nr. 101: o.a. over de aanpak van de capaciteitsdruk in de forensische psychiatrische zorg. O.a. aankondiging van een Uitvoeringskader Zorgconferenties (zomer 2024). In het Uitvoeringskader zal ook een hoofdstuk worden opgenomen over de vergoedingen voor deelname aan de verschillende overleggen die in de afgelopen jaren zijn ontstaan.

Documentaire:

NPO2DOC [In de TBS](#) (NPO Plus). Hans Faber (schrijver/journalist) loopt een jaar lang mee in de Van der Hoeven Kliniek.

Verschenen bij WoltersKluwer:

F.J.H. Hovens, [Terbeschikkingstelling](#), Praktijkwijzer Strafrecht, nr. 20, 2023.

C. Reijntjes-Wendenburg, [Gedwongen psychiatrische zorg](#), 2^e druk, Praktijkwijzer Strafrecht, nr. 12, 2023.

H.J.C. Van Marle e.a. (red.), [Gedragkundige rapportage in het strafrecht](#), 3^e druk, 2022.

Verschenen bij Just Publishers:

Frank van Gemert, [In TBS](#), Twaalf jaar binnen, 2023.